

HOTARÂREA NR.99

privind aprobarea Notei conceptuale pentru obiectivul de investiții
" *Restaurarea și punerea în valoare a monumentului istoric „Cetatea Noviodunum”*,
cod LMI TL-I-s-A-05804

Consiliul Local al orașului Isaccea, județul Tulcea, întrunit în ședința extraordinară la data de 01.10.2020, legal constituită, fiind prezenți un număr de 13 consilieri locali;

Având în vedere proiectul de hotărâre și referatul de aprobare nr. 98/25.09.2020 al inițiatorului – Primar, Moraru Anastase, raportul de specialitate al Serviciului Investiții, Achiziții, Monitorizare, PSI, nr.10358/25.09.2020, avizele comisiilor de specialitate ale consiliului local;

Având în vedere prevederile:

- Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare;
- H.G. nr. 907 din 29 noiembrie 2016 privind etapele de elaborare și conținutul-cadru al documentațiilor tehnico-economice aferente obiectivelor/proiectelor de investiții finanțate din fonduri publice.

În temeiul art. 139 și art.196, alin.4, alin.1, lit.a, din O.U.G. nr.57/2019 privind Codul Administrativ

HOTĂRĂȘTE:

ART.1 - Se aprobă Nota conceptuală pentru obiectivul de investiții " *Restaurarea și punerea în valoare a monumentului istoric „Cetatea Noviodunum”*, cod LMI TL-I-s-A-05804, conform Anexei parte integrantă din prezenta hotărâre.

ART.2. Secretarul orașului Isaccea va asigura comunicarea hotărârii autorităților interesate pentru ducerea la îndeplinire a prevederilor sale și Instituției Prefectului Județului Tulcea.

ART.3. Prezenta hotărâre va fi adusă la cunoștință publică prin afișare la sediul instituției și publicarea pe site-ul propriu al Primăriei orașului Isaccea www.isaccea.ro.

Nr.voturi necesare(majoritate absolută)	8
Nr.total voturi exprimate	13
Nr.voturi împotriva	0
Nr.voturi pentru	13
Nr.abtineri	0

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ
CONSILIER LOCAL

CONTRASEMNEAZĂ PENTRU
LEGALITATE,
SECRETAR GENERAL,

Beneficiar: UAT Orașul Isaccea

NOTĂ CONCEPTUALĂ
Conf. H.G. 907 / 2016, anexa 1

1. Informații generale privind obiectivul de investiții propus

1.1. Denumirea obiectivului de investiții

Parcul arheologic Noviodunum.

Restaurare și punere în valoare a monumentului istoric „Cetatea Noviodunum”

Isaccea, jud. Tulcea

1.2. Ordonator principal de credite / investitor

Primăria Orașului Isaccea

str. 1 Decembrie, nr. 25, Isaccea, 825 200, jud. Tulcea

tel: **0240.506.600** , fax: **0240.506.623**

e-mail: secretariatisaccea@gmail.com

web: <http://isaccea.ro/>

1.3. Ordonator de credite (secundar / terțiar)

-

1.4. Beneficiarul investiției

Primăria Orașului Isaccea

str. 1 Decembrie, nr. 25, Isaccea, 825 200, jud. Tulcea

tel: **0240.506.600** , fax: **0240.506.623**

e-mail: secretariatisaccea@gmail.com

web: <http://isaccea.ro/>

2. Necesitatea și oportunitatea obiectivului de investiții propus

2.1. Scurtă prezentare privind:

a) deficiențe ale situației actuale

- **Vestigiile arheologice.** Complexul arheologic Noviodunum este format din vestigiile cetății romane, romano-bizantine, medio-bizantine și medievale, o întinsă așezare civilă delimitată de trei valuri și șanțuri de apărare, la care se adaugă în teritoriul extins necropolele cetății și așezările rurale. Zona vizată de proiect se adresează nucleului principal al complexului, fortificațiile și zone extramurane reprezentative pentru componentele necropolă, locuire și zone meșteșugărești extramurane.

Cercetările arheologice s-au desfășurat în două etape majore, în anii 50-70 și, mai recent începând cu anul 2000 până în prezent. Cercetările din secolul trecut au investigat latura nordică a fortificației, în zona erodată de cursul actual al Dunării. Au fost aduse la lumină turnurile în formă de U ale laturii nordice, dintre care două încadrau Poarta de Nord, o construcție absidată, denumită „Basilică”, un edificiu cu instalație de încălzire (hypocaustum) și construcții adosate zidului de incintă. Lucrări de conservare post-cercetare nu au fost realizate. Pentru o mare parte dintre ruine, amplasate în albia majoră a Dunării, nu pot fi realizate lucrări de conservare, însă pentru zona situată în exteriorul albiei majore sunt necesare realizarea de lucrări de conservare, precum și de reluare a cercetărilor arheologice anterioare.

Cercetările începute în anii 2000 au scos la lumină importante vestigii arheologice, un tronson din latura sudică a fortificației romano-bizantine, suprapusă de fortificația medievală. Pentru protejarea

monumentelor descoperite și a contextelor arheologice au fost realizate protecții provizorii cu carton asfaltat și folie de plastic. Elementele de fortificație (turnuri – Turnul Mare, Turnul A, Turnul de Colț și cortine) sunt într-o stare precară de conservare, în ciuda măsurilor de conservare primară. Infiltrări de ape meteorice, alternante îngheț-dezghet repetate au afectat semnificativ monumentele descoperite. În zona extramurană, destinată așezării civile și necropolei au fost descoperite monumente arheologice remarcabile pentru configurația lor arhitecturală și gradului de conservare. Cuptorul de ars material tegular conservă întreg sistemul inferior (praefurnium, camera de ardere cu sola) și părți din structura din pământ ars (calota) care acoperea materialul tegular supus arderii. Complexul funerar cu cripte conservă suficiente elemente ale elevației (o boltă, arcele a 4 bolți) care permit restituirea configurației – ansamblu funerar cu 5 cripte. În zona albiei majore a Dunării, la nord-est de latura nordică a incintei a fost descoperită o biserică, denumită Basilica 2. Ca și latura nordică a incintei se află aproape tot timpul anului sub apele Dunării, fiind vizibilă vara, în sezoanele foarte secetoase.

- **Componentele naturale**

Cetatea Noviodunum este inclusă a zona tampon a Rezervației Biosferei Delta Dunării și este situată la nord-vest de Lacul Rotund, zonă cu protecție integrală. La valorile naturale care au determinat acest tip de protecție se adaugă peisajul antic antropizat, reprezentat de valurile de pământ exterioare, fortificația edificată pe un promontoriu distinct în peisajul natural, marii tumuli care punctează peisajul mai larg, precum și vestigiile mai recente (tabia otomană, șanțurile din războaiele mai recente).

- **Infrastructura de cercetare.** Baza de cercetări arheologice din cadrul sitului arheologic, cf. extras CF se compune din cinci corpuri de clădire (C1-C4 clădiri, C5 closet), edificate în mare parte de-a lungul timpului pentru asigurarea infrastructurii necesare desfășurării cercetărilor arheologice. Dintre acestea, corpul C2 este anterior constituirii bazei arheologice, fiind construit în 1951 ca depozit de cereale. În prezent este utilizat pentru depozitarea materialului arheologic descoperit în cadrul săpăturilor arheologice sistematice ale ICEM.

Construcțiile bazei arheologice nu au calități arhitecturale, fiind necesară reabilitarea și reconfigurarea lor în acord cu peisajul arheologic al sitului. În schimb, clădirea-depozit este un element tehnic, industrial care prin lucrări de reabilitare și refuncționalizare, poate găzdui funcțiunile necesare unui muzeu de sit și poate deveni un reper al istoriei recente a sitului. Clădirea depozitului, având o structură perimetrală din zidărie de cărămidă și structură internă din lemn (stâlpi, ferme, grinzi, șarpanta) se află în stare precară de conservare, cauzată în principal de tasarea diferențiată a terenului și infiltrațiilor de ape pluviale prin învelitoare. Din punct de vedere funcțional, spațiile ample ale depozitului pot acoperi necesitățile atât ale unui muzeu de sit, cât și pe cele ale bazei de cercetare arheologică – laborator de conservare primară, depozit pentru materialul arheologic obținut din săpătură.

- **Infrastructura muzeală și de vizitare.** Accesul spre situl arheologic se face din DJ 229T pe un drum pietruit, în zona bazei arheologice, unde poate fi amenajată, după realizarea cercetărilor arheologice o parcare. În prezent nu există un spațiu expozițional permanent în care să fie expuse obiecte de interes găsite în săpăturile arheologice. Colectivul șantierului arheologic organizează anual expoziții temporare în spații amenajate temporar în cadrul depozitului, prin care se valorifică materialul arheologic recent descoperit, care a beneficiat de intervenții de restaurare. Primele măsuri de conservare curativă, în special a materialului ceramic se aplică în micul laborator provizoriu amenajat în corpul C2. Nu există funcțiuni conexe activității de vizitare a sitului, grupuri sanitare, trasee de vizitare, sisteme de semnalizare și explicare, locuri de odihnă sau spații de vânzare materiale promoționale.

- **Impactul economic și social local.** În anul 1995, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion”, Tulcea a înscris în programul de cercetare, reluarea săpăturilor arheologice de la Noviodunum. În funcție de sumele alocate, au fost angajați în fiecare campanie de cercetări între 10 și 60 de muncitori.

Există un parteneriat cu Asociația Pro Noviodunum, voluntarii reprezentând o resursă umană importantă, fiind antrenați în activitățile și proiectele derulate la Cetatea Noviodunum.

Începând cu anul 2017 s-a realizat o monitorizare a numărului de turiști, care vizitează situl Cetatea Noviodunum. De la 740 vizitatori în 2017 și 1546 în 2018, numărul de vizitatori a crescut în 2019 la 2100. Acest fapt demonstrează interesul față de situl arheologic în lipsa oricărei infrastructuri de vizitare.

În concluzie, impactul direct, cât și cel indirect, economic și social, al existenței sitului asupra comunităților locale este minim, chiar dacă potențialul este mare.

b) efectul pozitiv previzionat prin realizarea obiectivului de investiții

Efectul pozitiv anticipat se poate prezenta astfel:

- Vestigiile arheologice

Prin intervențiile de conservare și restaurare se va asigura un nivel minim necesar de conservare pentru toate vestigiile. Suplimentar, se va urmări adoptarea de măsuri de restaurare, protecție și interpretare prin intervenții de arhitectură și amenajare pentru toate monumentele și zonele coerente cu valoare deosebită și/sau expresivitate mare din cadrul sitului, astfel încât efectul final să fie cât mai bun atât în raport cu obiectivul conservării pentru generațiile viitoare a sitului arheologic, cât și cu obiectivul interpretării și creșterii accesibilității (fizice și intelectuale) a sitului.

- Componentele naturale

Abordarea integrată a elementelor și valorilor naturale și culturale, prin adoptarea modelului de parc arheologic, va conduce la o mai bună cunoaștere și protecție a elementelor naturale.

- Infrastructura de cercetare

Clădirile actuale ale bazei de cercetare arheologică vor fi aduse la o stare de conservare corespunzătoare prin propunerea de noi spații, amenajări și dotări și utilități.

- **Infrastructura muzeală și de vizitare.** Clădirea C2 va fi consolidată și reorganizată, în corelare cu scenariul funcțional al noului muzeu de sit, conținând pe lângă expoziția permanentă, spații necesare pentru celelalte procese care au loc în cadrul unui muzeu – conservare și restaurare, depozitare, transfer, gestiune a colecției, primire a vizitatorilor. Zona de acces în sit va fi organizată în relație cu muzeul și va fi corelată cu un sistem de semnalizare, dirijare, interpretare și prezentare distribuit în întreg situl.

- **Impactul economic și social local.** Impactul indirect se va manifesta prin creșterea activității în domeniile comerț și servicii, care se vor dezvolta pe plan local ca urmare a notorietății și atractivității sitului, cu efect în creșterea numărului de turiști. Prevederea de spații și crearea de condiții pentru dezvoltarea de activități educative în sit, pentru elevii școlilor din zona extinsă va putea genera un impact social pozitiv pe termen lung.

Proiectul va contribui ca prim pas pozitiv în perspectiva pregătirii unui viitor dosar de nominalizare a sitului arheologic Noviodunum pentru înscrierea în Lista patrimoniului mondial UNESCO – LIMES.

c) impactul negativ previzionat în cazul nerealizării obiectivului de investiții

Nepunerea în aplicare a unui proiect major și coerent de conservare, restaurare și punere în valoare a sitului va conduce fără îndoială la agravarea accelerată a stării fizice a monumentului istoric – mai ales în punctele critice, cum ar fi Latura sudică a fortificației, Complexul funerar cu cripte și Cuptorul de material tegular.

Infrastructura precară de cercetare se va degrada fizic și moral în scurt timp, iar nivelul de vizitare va scădea. Menționăm că creșterile numărului de turiști înregistrat în ultimii ani se datorează activităților asociațiilor locale preocupate de soarta patrimoniului și eforturilor echipei de arheologi de promovare a sitului.

2.2. Prezentarea, după caz, a obiectivelor de investiții cu aceleași funcțiuni sau funcțiuni similare cu obiectivul de investiții propus, existente în zonă, în vederea justificării necesității realizării obiectivului de investiții propus

Cetatea Noviodunum, prin implementarea investiției, având acest fundament istoric excepțional, se poate constitui într-un punct de radiere a turismului cultural. Includerea a cât mai multor obiective arheologice învecinate – antice, medievale sau de epocă modernă – va contribui fundamental la succesul pe termen lung al acestui demers, cu implicații importante economice și sociale. Relaționarea investiției de la Isaccea cu celelalte puncte de interes arheologic de pe teritoriul Dobrogei va articula o nouă viziune asupra teritoriului, de includere a stratului arheologic în structura actuală. La nivelul zonei limesului dunărean, Noviodunum ar putea articula o rețea de vizitare a fortificațiilor învecinate (Dinogetia, Arrubium-Măcin, Troesmis) și a siturilor arheologice învecinate la care există o infrastructură specifică relativ funcțională (Niculițel, Tulcea). La scară mai largă, alte inițiative ale autorităților locale, precum

derularea proiectului de conservare-restaurare și valorificare a sitului arheologic de la Tirighina-Barboși, din Galați deschide perspective importante în sensul valorificării acestor resurse culturale la nivel național

2.3. Existența, după caz, a unei strategii, a unui master plan ori a unor planuri similare, aprobate prin acte normative, în cadrul cărora se poate încadra obiectivul de investiții propus

- Strategia de dezvoltare teritorială a României. România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni (Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, 2017, aprobată de Senat, în procedură legislativă la Camera Deputaților) include la capitolul acțiuni (art. 4.3.4.14) valorificarea durabilă a potențialului fluviului Dunărea și a patrimoniului natural și cultural, în special arheologic, din zona transfrontalieră.
- Strategia Integrată de Dezvoltare Durabilă a Deltei Dunării, document elaborat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice cu expertiză externă din partea Băncii Mondiale, contractată în cadrul proiectului „Strategie integrată de dezvoltare durabilă a Deltei Dunării și implementarea acesteia printr-o Investiție Teritorială Integrată”, finanțat din Programul Operațional Asistență Tehnică.
- Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), Aria - Promovarea culturii și a turismului, a contactelor directe între oameni; Acțiune – Consolidarea cooperării și a contactelor între persoane de diferite origini, încurajarea creativității și stimularea inovării culturale și a dezvoltării economice, pe baza patrimoniului, tradițiilor și turismului.
- Strategia de Dezvoltare Locală Integrată a Orașului Isaccea 2014-2020, adoptată prin HCL 96, 22.08.2017.

2.4. Existența, după caz, a unor acorduri internaționale ale statului care obligă partea română la realizarea obiectivului de investiții

Nu există acorduri internaționale care să oblige partea română în mod direct și explicit să intervină pentru protejarea sitului arheologic Cetatea Noviodunum. Există însă mai multe prevederi de ordin general, cuprinse în tratate internaționale de profil la care România este parte, care impun statelor membre să aloce resurse suficiente pentru protejarea corespunzătoare a patrimoniului cultural (și natural) propriu. Dintre acestea menționăm:

- *Convenția pentru salvagardarea patrimoniului arhitectural al Europei* (Consiliul Europei, Granada, 1985, ratificată de România prin L. 157/1997), art. 10 – Fiecare parte se angajează să adopte politici de conservare integrată, care: 2. să promoveze programe de restaurare și întreținere a patrimoniului arhitectural;
- *Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arheologic* (Consiliul Europei, La Valetta, 1992, ratificată de România prin L. 150/1997), art. 4 – Fiecare parte se angajează să aplice măsuri de protecție fizică a patrimoniului arheologic, care să prevadă, în funcție de împrejurări: (ii) conservarea și întreținerea patrimoniului arheologic, de preferință pe locul lui de origine; art. 9 – Fiecare parte se angajează să: (ii) promoveze accesul publicului la elementele importante ale patrimoniului său arheologic, îndeosebi la situri, și să încurajeze expunerea publică a unor bunuri arheologice selecționate.

2.5. Obiective generale, preconizate a fi atinse prin realizarea investiției

Obiectivele generale ale proiectului sunt: **conservare-restaurare, interpretare și prezentare**. Astfel, primul obiectiv care trebuie atins este cel al conservării, al asigurării transmiterii monumentului către generațiile viitoare. Cel de-al doilea obiectiv, interpretarea și prezentarea se bazează pe primul, căruia îi conferă viabilitate pe termen lung.

3. Estimarea suportabilității investiției publice

3.1. Estimarea cheltuielilor pentru execuția obiectivului de investiții, luându-se în considerare, după caz:

Necesarul de fonduri în cazul restaurării unui sit arheologic poate rezulta doar în urma cercetării și a elaborării unui plan de conservare. Date fiind particularitățile constructive, ale mecanismelor de

degradare sau diferențele metodologice de abordare a fiecărui monument sau chiar a părților aceleiași monument, valorile de investiție diferă considerabil de la caz la caz.

Raportarea la unele investiții majore de restaurare și amenajare pentru punerea în valoare a unor monumente istorice de tip arheologic nu este în măsură să ofere direct un indicator. Acestea s-au orientat către limite maxime de finanțare din fondurile europene, atingând sau chiar depășind în unele cazuri 10 milioane Euro: Cetatea Capidava, Cetatea Sucevei, Cetatea Rupea etc. Aceste experiențe sunt în măsură să prezinte mai degrabă orientarea predilectă a intervenției în direcția dezvoltării excesive a infrastructurii de vizitare și a lucrărilor de restaurare prin reconstituire, în detrimentul obiectivului principal al activității de restaurare – conservarea materiei originare.

Proiectul „Salvarea și punerea în valoare a Mormântului pictat Hypogeu”, derulat de către Consiliul Județean Constanța, oferă câteva elemente de reper, conținând câteva tipuri similare de intervenție – restaurare pictură murală de epocă romană, construcție de protecție acoperită cu strat vegetal, construcție anexă pentru infrastructura conexă, de administrare și tehnică (climatizare).

Nu în ultimul rând, Proiectul „Punerea în valoare a sitului arheologic Tirighina-Barboși” poate fi un indicator relevant pentru intervențiile referitoare la costurile pentru muzeul de sit, pentru amenajarea peisagistică sau pentru organizarea expoziției.

În cazul de față, dată fiind anvergura sitului și complexitatea problemelor pe care le ridică restaurarea și punerea în valoare, se va propune un scenariu de intervenție cu valoare de cuprinsă între 3 și 5 milioane Euro (pentru finanțare prin POR ITI DD, Axa 5.1)

- standarde de cost pentru investiții similare

Nu există standarde de cost pentru domeniul restaurării monumentelor istorice.

3.2. Estimarea cheltuielilor pentru proiectarea, pe faze, a documentației tehnico-economice aferente obiectivului de investiție, precum și pentru elaborarea altor studii de specialitate în funcție de specificul obiectivului de investiții, inclusiv cheltuielile necesare pentru obținerea avizelor, autorizațiilor și acordurilor prevăzute de lege

Baza de calcul a costurilor pentru proiectare, inclusiv studiile și documentațiile de fundamentare necesare, poate fi Ordinul MLPAT 11/N/1994, preluat în Onorariile de referință ale Ordinului Arhitecților din România, aprobate la Conferința națională din 30-31 mai 2005, unde pentru valori de investiție cuprinse între 3,3 și 10 milioane Euro și grad de complexitate mare, onorariul de proiectare este de 6 %, la care se adaugă cheltuielile indirecte și serviciile care depășesc misiunile de bază. O astfel de estimare, aplicată la valoarea investiției conduce la aprecierea valorii cheltuielilor pentru proiectare între 180 000 și 360.000 Euro (pentru toate fazele de proiectare, incluzând studiile și cercetările de fundamentare, asistența tehnică în timpul execuției, documentații as-build etc).

Având în vedere complexitatea și gradul de detaliere cerute pentru elaborarea DALI și stabilirea astfel a indicatorilor tehnico-economici ai proiectului, ponderea acestei faze de proiectare în totalul costurilor de proiectare trebuie să fie de cca. 40-50%.

3.3. Surse identificate pentru finanțarea cheltuielilor estimate (în cazul finanțării nerambursabile se va menționa programul operațional/axa corespunzătoare, identificată)

Principala sursă de finanțare vizată este POR ITI DD, axa 5.1.

4. Informații privind regimul juridic, economic și tehnic al terenului și/sau construcției existente

Terenul și construcțiile existente (vestigii arheologice - Fortificația târzie, Fortificația timpurie, zona extramurană a fortificației târzii, unde este localizat cuptorul de ars material tegular), în suprafață de 239 164 mp sunt proprietatea Orașului Isaccea (cf. CF 31035, CF 32055, CF 32138. CF. 33 138.

Terenul și construcțiile existente (baza arheologică – Corpurile C1-C5), în suprafață de 24 436 mp sunt proprietatea Județului Tulcea (cf. CF 30113) și se află în administrarea Institutului de Cercetări Eco-Muzeale „Gavrilă Simion”.

Terenul și construcția existentă (complexul cu cripte), în suprafață de 4 831 220 mp sunt proprietatea S.C. Fruvinis S.A cf. CF. 32289.

Imobilele, aflate în componența sitului arheologic, au statutul de monument istoric, fiind protejat prin lege.

5. Particularități ale amplasamentului / amplasamentelor propus(e) pentru realizarea obiectivului de investiții

a) **Cetatea Noviodunum este situată în punctul „Pontonul Vechi” sau „Eski Kale” (în limba turcă Cetatea Veche), la aproximativ 2 km de orasul Isaccea, pe un promontoriu, în apropierea unuia dintre cele mai importante vaduri ale Dunării, de pe cursul său inferior. Complexul arheologic Noviodunum este format din vestigiile cetății romane, romano-bizantine, medio-bizantine și medievale, o întinsă așezare civilă delimitată de trei valuri de apărare cu șanțurile aferente, la care se adaugă spre sud și sud-est, necropolele cetății și așezările rurale. Situl arheologic, în ansamblul său se întinde pe o suprafață de 429.50 ha, descrisă la nord de cursul Dunării, pe o lățime de 500 m de la est la vest și o adâncime spre sud de 307m. Zona cu concentrare maximă a vestigiilor arheologice, compusă din zona fortificată cu ziduri și valuri din pământ și zone reprezentative ale necropolei fac obiectul acestei teme de proiectare**

b) relațiile cu zone învecinate, accesuri existente și/sau căi de acces posibile

Accesul către situl arheologic se face prin DJ 229T, care se desprinde din DN 22/E 87, care leagă Galațiul de Tulcea. Această rută este utilizată de turiștii din nordul țării care merg către Delta Dunării și litoralul Mării Negre.

Accesul pe sit se face din DJ 229T pe un drum pietruit în parcare, o zona special desemnata în acest scop, însă neamenajata (întrucât amplasamentul destinat parcării se situează într-o zonă încă necercetata arheologic).

c) surse de poluare existente în zonă

Conform raportării periodice a Agenției pentru Protecția Mediului Tulcea.

d) particularități de relief

Orașul Isaccea este situat în partea de nord-vest a județului Tulcea, amplasat pe malul drept al Dunării, în Podișul Niculițelului. UAT Isaccea, se învecinează la vest cu teritoriul administrativ al comunei Luncavița, la est cu teritoriul administrativ al comunei Somova, la sud cu teritoriul administrativ al comunei Niculițel și al comunei Hamcearca și la nord cu Dunărea.

Situl arheologic Noviodunum se află într-o zonă colinară, cu evidente diferențe de nivel (Lunca Dunării). Zona Isaccea aparține sectorului cu climă continentală, respectiv ținuturilor climatice ale Podișului Dobrogei și litoralului maritim. Se resimt două tipuri de influențe climatice, cele continentale, ce determină contraste termice mari, cu ploi rare cu caracter de averse, fenomene de viscol și precipitații de 400 mm/mp anual și cele maritime, ce determină toamne și primăveri lungi. Mediile anuale ale temperaturii oscilează între 10 și 11° C. Precipitațiile au valori mai mici decât media pe țară.

Din punct de vedere geologic, teritoriul Isaccei face parte din Orogenul Nord Dobrogean, subunitatea dealurile Tulcei. Acest orogen este alcătuit din formațiuni prealpine (șisturi cristaline, depozite sedimentare paleozoice, magnetice) și alpine (depozite sedimentare triasice și jurasice).

e) nivel de echipare tehnico-edilitară a zonei și posibilități de asigurare a utilităților

În vecinătate există următoarele utilități și posibilitate de racordare: rețea electrică, rețea gaze și aducțiune apă. În prezent, baza arheologică este racordată la rețeaua de energie electrică și apă.

f) existența unor eventuale rețele edilitare în amplasament care ar necesita relocare/protejare, în măsura în care pot fi identificate

Traseele rețelelor de alimentare cu apă și cu energie electrică vor trebui analizate și, în funcție de necesități, reconfigurate și extinse. Orice propunere de reconfigurare sau extindere de rețele se poate realiza doar dacă diagnosticul arheologic nu indică nici un impact negativ asupra stratului arheologic.

Se va analiza stadiul fizic al rețelei existente și se va studia posibilitatea îngropării totale, astfel încât să fie eliminată prezența instalațiilor tehnice din peisajul natural. Stâlpii de din beton vor fi eliminați și va fi studiată o modalitate de iluminare nocturnă a bazei arheologice.

g) posibile obligații de servitute

Nu este cazul

h) condiționări constructive determinate de starea tehnică și de sistemul constructiv al unor construcții existente în amplasament, asupra cărora se vor face lucrări de intervenții, după caz

Structurile construite ale sitului sunt monumentele arhitectural-arheologice, structuri din zidărie realizată din blocuri mari de piatră (*grand appareil*), zidării din piatră cu liant – mortar pe bază de var-nisip (*petit appareil*), zidării din cărămidă legată cu mortar de var, dalaje și pavaje din piatră elemente de susținere și de delimitare din piatră. Starea de conservare a celor mai multe dintre elementele construite este medie și rea, în curs de deteriorare accelerată, ceea ce face necesară o intervenție rapidă – pentru restaurarea ansamblului.

Starea de ruină a tuturor vestigiilor arheologice construite din cadrul sitului impune o abordare specifică de restaurare, care exclude reconstrucția și necesită lucrări de consolidare / stabilizare și de restaurare prin anastiloză și prin integrări și completări. Pentru orice completare este necesară o bună cunoaștere a materialelor și tehnicilor și o bună capacitate de a le reproduce sau asimila.

Anumite tipuri de vestigii nu pot fi conservate expuse direct la mediu în condițiile climatice ale amplasamentului, ceea ce face necesară propunerea unor structuri de acoperire și protecție.

Pe amplasament se găsesc, alături de structurile arheologice, o serie de construcții recente, un fost depozit de cereale (C2) și trei corpuri ale bazei arheologice.

Construcțiile bazei arheologice nu au calități arhitecturale, fiind necesară reabilitarea și reconfigurarea lor în acord cu peisajul arheologic al sitului. În schimb, clădirea-depozit este un element tehnic, industrial care prin lucrări de reabilitare și refuncționalizare, poate găzdui funcțiunile necesare unui muzeu de sit și poate deveni un reper al istoriei recente a sitului. Clădirea depozitului, având o structură perimetrală din zidărie de cărămidă și structură internă din lemn (stâlpi, ferme, grinzi, șarpanta) se află în stare precară de conservare, cauzată în principal de tasarea diferențiată a terenului și infiltrațiilor de ape pluviale prin învelitoare. Din punct de vedere funcțional, spațiile ample ale depozitului pot acoperi necesitățile atât ale unui muzeu de sit, cât și pe cele ale bazei de cercetare arheologică – laborator de conservare primară, depozit pentru materialul arheologic obținut din săpătură.

i) reglementări urbanistice aplicabile zonei conform documentațiilor de urbanism aprobate - plan urbanistic general/plan urbanistic zonal și regulamentul local de urbanism aferent

Se vor avea în vedere următoarele documentații urbanistice și de amenajare a teritoriului:

- *PUG Orașul Isaccea*, aprobat prin HCL nr. 50 din 31.10.2002, prelungit prin HCL nr. 33 din 28.09.2012
- *PATJ Tulcea – Plan de amenajarea teritorială a județului Tulcea*
- *Planul de management și Regulamentul Rezervației Biosferei Delta Dunării (ARBDD)* – cuprinde prevederi generale privind modul de construire, care se raportează la patrimoniul arhitectural vernacular al zonei și, ca atare, impun respectarea tradiției arhitecturale locale, utilizarea materialelor și a soluțiilor constructive care să pună în valoare acest specific al zonei.
 - Cetatea Noviodunum este inclusă a zona tampon a Rezervației Biosferei Delta Dunării și este situată la nord-vest de Lacul Rotund, zonă cu protecție integrală
- *Strategia de dezvoltare locală integrată 2014-2020*, aprobată prin HCL nr. 96 din 22.08.2017
 - Cetatea Noviodunum este inclusă în axa prioritară 5.1. Conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural, având ca obiectiv specific Impulsionarea dezvoltării locale prin conservarea, protejarea și valorificarea patrimoniului cultural și a identității culturale;
 - *Planul de mobilitate urbană durabilă al Orașului Isaccea*

- propune introducerea infrastructurii pentru velo-turism, având ca element de interes Cetatea Noviodunum

- *Strategia integrată de dezvoltare durabilă a Deltei Dunării*

- restaurarea și includerea în circuitul turistic a cetății Dinogeția – Gârvan, Jijila, Noviodunum, Proslavița, Cetatea medievală Enisala

- proiectele care vizează dezvoltarea unui turism de patrimoniu vor trebui să scoată în evidență autenticitatea, să păstreze și protejeze această resursă și să dezvolte teme comune cu alte localități din teritoriul regional

j) existența de monumente istorice/de arhitectură sau situri arheologice pe amplasament sau în zona imediat învecinată; existența condițiilor specifice în cazul existenței unor zone protejate sau de protecție

Amplasamentul studiat este protejat prin legislația specifică privind patrimoniul cultural și natural, prin suprapunerea mai multor categorii de protecție, astfel:

- LMI: „Situl arheologic Cetatea Noviodunum”, înscris în LMI 2015 a județului Tulcea cu nr. 176, cod. TL-I-s-A-05804, oraș Isaccea, jud. Tulcea, împreună cu monumentele sau grupuri de monumente arheologice clasate individual: TL-I-s-A-05804.01 – așezarea medievală; TL-I-s-A-05804.02 Cetatea Noviodunum cu sistemul său defensiv; TL-I-s-A-05804.03 Așezarea civilă romano-bizantină; TL-I-s-A-05804.04 Așezarea getică; TL-I-s-A-05804.05 Așezarea medievală; TL-I-s-A-05804.06 Tumuli). În baza L. 422/2001, art. 2.2), activitățile și măsurile de protejare a monumentelor istorice se realizează în **interes public**;

- RAN: „Situl arheologic de la Isaccea - Noviodunum - La Pontonul Vechi. Situl este localizat la 2,5 km NE de orașul Isaccea, pe malul drept al Dunării”, nr. 159696.05;

- RAN: „Complexul funerar cu cripte de la Isaccea - Noviodunum - Livadă. Se află pe strada Câmpia Libertății, la 350 m SSV de cetate și la 170 m S de cripta din punctul Teren Poliția de Frontieră (159696.74)”, nr. 159696.75

- RAN: Cuptorul de ars materiale de construcție de la Isaccea - Extravilan. Cuptorul se află la 500 m S de zidurile fortificației romane și medio-bizantine”, nr. 159696.76

În vecinătatea amplasamentului studiat, sunt incluse în RAN încă 75 de poziții, compuse din tumuli izolați sau grupați în zone de necropole, o altă criptă romană (nr. 159696.74), așezări romane (159696.67; villa rustica romană, zone de locuire romană (așezări rurale), drumul roman antic;

- LPM: situl a fost inclus în Lista indicativă a României pentru înscrierea în Lista Patrimoniului Mondial UNESCO (2020), sub denumirea „Frontiers of the Roman Empire - The Danube Limes”; conform prevederilor OG 47/2000 (art. 3.3), lucrările de conservare, restaurare și punere în valoare pentru astfel de monumente istorice constituie obiectiv de **interes național**;

- L, 5/2000:

Anexa I. Lista consolidată a ariilor naturale protejate din România:

I. Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii

1. rezervații ale biosferei, parcuri naționale sau naturale

A. Delta Dunării

2. rezervații și monumente ale naturii

2.763 Lacul Rotundu DD-A

Anexa III:

I. Valori de patrimoniu cultural de interes național (monumente istorice de valoare națională excepțională)

2. Monumente și situri arheologice

b) Castre și așezările civile aferente; fortificații romano-bizantine – g) 24. Cetatea romană Noviodunum, așezare getică, așezare medievală (în punctul "La Pontonul Vechi")

6. Descrierea succintă a obiectivului de investiții propus, din punct de vedere tehnic și funcțional

a) destinație și funcțiuni

Destinația este **culturală**, cu funcțiune mixtă, **turistică**, **muzeală** și de **cercetare**.

Toate aceste capitole cuprind cerințe funcționale specifice, detaliate în tema de proiectare.

b) caracteristici, parametri și date tehnice specifice, preconizate

Caracteristici ale lucrărilor de conservare și restaurare: acestea trebuie să adere la principiile curente ale intervenției asupra patrimoniului construit – minima intervenție, compatibilitatea, reversibilitatea (cât de mult se poate) și diferențierea – și să respecte exigențele tehnice specifice – utilizarea materialelor compatibile cu cele istorice și a tehnicilor de prelucrare și punere în operă care să le reproducă pe cele istorice, cu grijă extremă pentru detaliu și calitate a proiectării și execuției.

Caracteristici arhitecturale: pentru corpurile de clădire existente sau eventualele extinderi și cele nou propuse (construcții de protecție) se va urmări integrarea în peisajul arheologic de mare valoare, prin compoziție și volumetrie, materiale și tehnici de construcție. Astfel, nu vor fi propuse volume mari, care ies din scara arhitecturii vernaculare locale (excepție face corpul existent al depozitului); pentru necesitățile mari de spațiu se vor adopta soluții cu volume articulate; se vor prevedea zone intermediare interior-exterior, cu rol de umbrire și ventilare, care să crească gradul de confort al clădirilor. Culorile și texturile vor fi cele ale materialelor naturale folosite – ceramică, var (și mortar de var), piatră, lemn, stuf, materiale textile. Pentru construcțiile de protecție se poate avea în vedere utilizarea de materiale moderne de înaltă performanță – metal, fibre de carbon, membrane sintetice etc. Detalierea acestor caracteristici va fi realizată în acord cu prevederile studiului istoric-arhitectural de fundamentare a intervenției, care va integra toate aspectele relevante, de la mediul natural, la aspectele urbanistice și arhitecturale ale monumentului istoric, la tradiția arhitecturală locală (inclusiv cea a comunității arheologice) și la peisajul arheologic.

Date tehnice: pentru toate clădirile funcționale, dar mai ales pentru muzeu, se va studia cea mai eficientă soluție de combinare a climatizării naturale cu cea bazată pe resurse regenerabile locale (ex. geotermică – pompă de căldură, solară – panouri fotovoltaice antireflex mascate).

Condițiile de microclimat interior pentru spațiile muzeale și pentru cele de depozitare a colecțiilor și a materialului arheologic vor fi adecvate în raport cu reglementările specifice în domeniu, în funcție de natura materialelor expuse / depozitate.

Având în vedere integrarea în rezervația naturală și amplasamentul izolat, se va urmări reducerea la minimum a consumurilor de energie și de apă – prin studierea unor posibilități de asigurare parțială a energiei din surse regenerabile și prin colectarea apei pluviale și reutilizarea apei gri.

c) durata minimă de funcționare apreciată corespunzător destinației/funcțiunilor propuse

În raport cu reglementările în vigoare privitoare la durata normală de funcționare a mijloacelor fixe (HG 2139/2004), pentru clădirile în funcțiune din cadrul sitului Noviodunum se poate considera că această perioadă este fie depășită (clădirea depozitului construită în anii 50).

Într-o privire realistă, durata de funcționare în configurația propusă prin proiect poate fi considerată de 25 de ani, apreciată în raport cu ritmul evoluției cercetării sitului și cu cele din domeniile protejării patrimoniului cultural și muzeografiei. Se poate considera că după 25 de ani, atât noile descoperiri din sit, cât și noile concepții și posibilități tehnice din domeniul muzeologiei și muzeografiei vor face necesară o nouă intervenție, atât asupra sitului arheologic, cât și asupra muzeului de sit.

d) nevoi/solicitări funcționale specifice

Principalele solicitări funcționale specifice sunt cele impuse de protejarea corespunzătoare a vestigiilor și a colecțiilor, de cercetarea sitului și de prezentarea și punerea sa în valoare.

Protejarea vestigiilor: trebuie evaluate cu maximă exigență vestigiile din cuprinsul sitului pentru a stabili categoriile de protecție corespunzătoare; acestea pot varia între realizarea de construcții de protecție și măsuri minimale de protecție a suprafețelor și a terminației superioare a zidurilor. Construcțiile de

protecție, acolo unde se dovedesc necesare, trebuie proiectate pentru a răspunde corelat cerințelor de protecție, rezistență aerodinamică (situl este expus permanent la vânt) și hidrotehnică, estetică, integrare în peisaj. Pentru toate intervențiile se va studia și posibilitatea utilizării de acoperiri verzi și protecții vegetale.

Protejarea colecțiilor: această cerință se referă atât la modul de expunere a pieselor care alcătuiesc expoziția permanentă sau expozițiile temporare, cât și la condițiile de depozitare pentru colecțiile muzeului. Trebuie respectate condițiile de siguranță, spațiu și microclimat corespunzătoare, în raport cu parametrii stabiliți prin proiect, în acord cu standardele și normele internaționale în domeniu.

Vizitarea sitului: toate solicitările funcționale din acest capitol trebuie gândite în raport cu cerințele și așteptările actuale în raport cu o astfel de instituție – muzeul de sit; trebuie prevăzut cu întreg dispozitivul de primire a vizitatorilor, cu sisteme de expunere și prezentare corespunzătoare, cu spații pentru proiecții audio-video și pentru conferințe; trebuie inclus magazinul muzeului (literatură de specialitate, suveniruri) și cafenea / cafeterie (chiar dacă acestea vor putea fi puse în funcțiune doar într-o etapă secundă a implementării proiectului, ele trebuie să facă parte din gândirea de ansamblu a noului proiect).

Infrastructura de interpretare trebuie să cuprindă infrastructură fizică, constând în trasee de vizitare, panotaje, sisteme de expunere, dar și infrastructură virtuală și umană.

O condiție de bază a proiectului trebuie să fie creșterea accesibilității fizice și intelectuale a sitului; se va prevedea cel puțin un circuit liber de bariere fizice, pentru vizitatori cu deficiențe locomotorii. De asemenea, se vor prevedea dispozitive de expunere și de interpretare pentru vizitatorii nevăzători.

Se va urmări realizarea unui circuit corespunzător al exponatelor în cadrul muzeului, de la intrare prevăzută cu carantină, la depozitele de tranzit, la laboratoare, până la depozite și expoziții.

7. Justificarea necesității elaborării, după caz, a:

- studiului de fezabilitate, în cadrul obiectivelor / proiectelor majore de investiții

Nu este cazul – proiectul nu se încadrează în categoria proiectelor majore de investiții, conform HG 907/2016, art. 2.d.

- expertizei tehnice și, după caz, a auditului energetic ori a altor studii de specialitate, audituri sau analize relevante, inclusiv analiza diagnostic, în cazul intervențiilor la construcții existente

Starea de conservare precară a ruinelor arheologice în ansamblu face imperios necesară expertizarea tehnică în regim de urgență a întregului sit. Complexitatea și particularitățile constructive ale elementelor sale fac necesară o componentă de cercetare și experimentare (încercări pe materiale, probe de laborator etc.), care să permită atingerea unui grad de cunoaștere a comportamentului structural cât mai ridicat.

Starea de degradare accentuată a clădirii depozitului (C2) și a altor construcții care aparțin bazei de cercetare indică, de asemenea, necesitatea expertizării tehnice, fără de care nu se pot realiza intervenții, conform L. 10/1995.

- unui studiu de fundamentare a valorii resursei culturale referitoare la restricțiile și permisivitățile asociate cu obiectivul de investiții, în cazul intervențiilor pe monumente istorice sau în zone protejate

Cerințele în vigoare privitoare la parcursul de elaborare a unui proiect de intervenție asupra unui monument istoric includ și evaluarea resursei culturale, transpusă într-un studiu de fundamentare specific. Necesitatea acestui studiu este prevăzută în conținutul-cadru al documentațiilor tehnico-economice aferente obiectivelor/proiectelor de investiții finanțate din fonduri publice (HG nr. 907/2016, anexa 4, art. 3.4, anexa 5, art. 7.6.d) și în documentele de reglementare a activității de avizare în domeniul monumentelor istorice, emise de Ministerul Culturii (Dispoziția MCC nr. 4300/VN/2005).

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ

CONSILIER LOCAL

CONTRASEMNEAZĂ PENTRU
LEGALITATE,
SECRETAR GENERAL,